WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ

Nr. 6.

T. IV. 1927.

1. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne“—zaznajamiają z treścią dzieła, orjentują zainteresowanych w zagadnieniach poruszanych w bieżącej literaturze wojskowej, a zarazem ułatwiają czytelnikom i kierownikom Bibljotek Wojskowych decyzję co do zakupu książek, znanych na podstawie „Komunikatu Bibljograficznego“ — jedynie z tytułów.

Oddział bibljograficzny C. B. W.

Les „Nouvelles Bibliographiques Militaires“—instruisent sur le contenu du livre, permettent aux interessés de s'orienter dans toutes les questions touchées dans le littérature militaire contemporaine et facilitent en même temps aux lecteurs et aux chefs des Bibliothèques Militaires, le choix de livres à acheter parmi les titres nommés dans le „Communiqué Bibliographique“.

Section bibliographique de la Bibl. Mil. Centr.

1. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

„Wojskowe wiadomości bibljograficzne" — zaznajamiają z treścią dzieła, orjentują zainteresowanych w zagadnieniach poruszanych w bieżącej literaturze wojskowej, a zarazem ułatwiają czytelnikom i kierownikom Bibljotek Wojskowych decyzję co do zakupu książek, zaznaczonych na podstawie „Komunikatu Bibljograficznego" — jedynie z tytułów.

Oddział bibljograficzny C. B. W.

Les „Nouvelles Bibliographiques Militaires" — instruisent sur le contenu du livre, permettent aux intéressés de s'orienter dans toutes les questions touchées dans le littérature militaire contemporaine et facilitent en même temps aux lecteurs et aux chefs des Bibliothèques Militaires, le choix de livres à acheter parmi les titres nommés dans le „Communiqué Bibliographique".

Service bibliographique de la Bibl. Mil. Centr.

Druk J. B. Kondeckiego, Marszałkowska 53a. Tel. 268-08.

ORGANIZACJA WOJSKA.

MONTEILHET—*Les institutions militaires de la France. (1814—1924). De l'armée permanente à l'armée moderne. Paris, 1926, F. Alcan. Str. XXIV, 414, 1 nlb.—C. B. W. sygn. 110 797/II.*

Autor, zasadniczy przeciwnik armji stałej, a zwolennik systemu milicyjnego pod tym kątem widzenia przedstawia rozwój instytucyj wojskowych Francji w przeciągu ostatnich stu lat.

Praca obejmuje następujące rozdziały: I — Triumf polityczny i upadek militarny armji zawodowej (1814—1879); II—Zmieniona postać polityczna narodu pod bronią (1789—1871); III—Instytucja obowiązkowej służby wojskowej; IV—Zniekształcenie idei „narodu pod bronią"; V—Armja koszarowa przeciw narodowi pod bronią; VI — Kryzys wojenny r. 1913; VII — Armja koszarowa wobec doświadczeń wojennych; VIII—Tendencje ewolucji.

Autor, wychodząc z założenia, że celem armji zawodowej była rzekomo obrona nietyle przed nieprzyjacielem zewnętrznym, ile przed własnym narodem, dochodzi do wniosku, że „zwiększa ona, w czasie pokoju, szanse wojny, zmniejsza natomiast w czasie wojny, szanse zwycięstwa" i żąda zasadniczej reorganizacji obrony narodowej, wywołując nawet pewne zastrzeżenia ze strony przedmówcy, Paul-Boncoura, który, pomimo ogólnej aprobaty, zwraca uwagę na konieczność utrzymywania armji osłaniającej mobilizację („armée de couverture").

Praca ciekawa, aczkolwiek jednostronna, odbijająca w sobie poglądy pewnych kół politycznych francuskich w sprawie organizacji „nation armée"

BARSKIJ B. — *Organizacija i uprawlenije tyłom. Moskwa—Leningrad, 1926 Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 102, 11 schematów.—C. B. W. sygn 111.236/II.*

Jest to odczyt, wygłoszony na zjeździe Wojskowego Towarzystwa Naukowego. Ma on na celu zorjentowanie słuchacza w całokształcie organizacji tyłów na podstawie doświadczeń wojen światowej i rosyjskiej domowej. Autor podzielił swą pracę na 5 rozdziałów. W pierwszym z nich daje definicję tyłów wojska; rozdziały II, III i IV poświecone są organizacji tyłów w wojsku francuskiem, niemieckiem i rosyjskiem podczas wielkiej wojny, a rozdział V omawia tyły czerwonej armji w czasie wojny domowej.

Bibljotiecznaja rabota w Krasnoj Armii—pod riedakcjej Chlebcewicza. Moskwa—Leningrad, 1926, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo.—Str. 112.—C.B.W. sygn. 111.679/II.

Jest to część referatów wygłoszonych na plenum i sekcjach I wszechrosyjskiego zjazdu bibljotekarzy wojskowych. Weszły tutaj następujące referaty: 1) Chlebcewicz—Stan i perspektywy prac bibljotekarskich w czerwonej armji; 2) Wychowanie żołnierza czerwonej armji i uwojskowienie pracy bibljotekarskiej; 3) Typy bibljotek i praca bibljotekarska w czerwonej armji; 4) Roginskij—Kampanja „Wszystko dla książki"; 5) Czerniewskij—Praca informacyjna w wojsku lądowem i flocie; 6) Kucharskij — Gazeta w bibljotekach żołnierskich; 7) Kucharskij — Ochrona książek w bibljotekach żołnierskich; 8) Kołmakow—Przygotowanie personelu bibljotekarskiego; 9) Chlebcewicz—Wszechzwiązkowy zjazd o pracy bibljotekarskiej w czerwonej armji.

GIENKIN I.—*Wojenkor i jego rabota. Taszkient, 1926, Riedizdat. Sried. Az. Wojen. Okruga.—Str. VIII, 186. C. B. W. sygn. 76.605/II.*

W czerwonej armji istnieje szeroko rozgałęziona instytucja korespondentów wojskowych, którzy, rekrutując się w ogromnej większości z pośród komunistów, znajdują się w każdej kompanji, baterji czy szwadronie. Zadaniem ich jest propaganda komunizmu w masie żołnierskiej, oświetlanie różnych stron życia danego oddziału oraz walka z nadużyciami. W tym celu każda prawie kompanja lub inna jednostka równorzędna posiada swoją gazetę afisz, w której korespondent umieszcza swoje artykuły i notatki, a o ważniejszych faktach, mogących wzbudzić ogólniejsze zainteresownanie, pisze do zwykłych gazet

Książka Gienkina jest vade mecum korespondenta wojskowego, informującem go jak należy prowadzić prace i na jakie momenty przedewszystkiem zwracać uwagę.

SZKOLNICTWO WOJSKOWE.

PIOTROWSKIJ D. — *Wojennaja szkoła w gody riewolucji. Moskwa, 1924, Wysszij Wojennyj Riedakcjonnyj Sowiet. Str. 264.—C. B. W. sygn. 66.127/II.*

Książka jest podsumowaniem tego, co zrobiła rewolucja rosyjska w dziedzinie szkolnictwa wojskowego. Składa się ona z ogólnego rzutu oka na szkolnictwo, 2 dodatków zawierających dokumenty i tablice statystyczne oraz 6 rozdziałów: I — Praca w szkołach wojskowych; II—Ideologja szkół; III — Czerwoni kursanci i dowódcy; IV—Szkoła wojskowa i system milicyjny; V—Leninizm w szkole wojskowej; VI—Przygotowawcza szkoła wojskowa.

WYSZKOLENIE WOJSKOWE.

SZILDBACH K. i SWIENCICKIJ W. — *Wojennyje razwiedki. Moskwa—Leningrad, 1927, Sztab R.K.K.A.—Nauczno-ustawnoj otdieł. Str. 276.—C.B.W. Sygn. 76.644/II.*

Zadaniem książki jest możliwie wszechstronne i wyczerpujące omówienie zagadnienia zwiadów w warunkach wojny współczesnej Według obecnego poglądu rosyjskiego, zwiady oprócz dokładnych wiadomości o nieprzyjacielu, jego technice i terenie działań wojennych, powinny również przedstawić położenie ekonomiczno-polityczne zarówno nieprzyjaciela, jak i ludności teatru działań wojennych. Autorzy kierowali się w pracy swej następującym planem: wykład zasady zwiadów, zbadanie jak i jakiemi środkami przeprowadza się je, następnie zaś możliwie szczegółowe wskazanie tych środków i ich zastosowanie w różnych sytuacjach oraz krótkie wiadomości, jak należy wykorzystać i opracowywać zdobyte informacje.

Pierwszą część książki, traktującą o przedmiocie zwiadów napisał Szildbach, drugą o ich środkach—Swiencickij.

KOTOW N. — *Razwiedka w striełkowom połku. Moskwa, 1927, „Wojennyj Wiestnik". Str. 143.—C. B. W. sygn. 76.712/II.*

Praca napisana głównie na podstawie osobistego doświadczenia autora zdobytego w wojnach światowej i rosyjskiej domowej, omawia organizację i prowadzenie zwiadów w pułku piechoty. Podkreślając marną działalność służby zwiadowczej w cesarskiem wojsku rosyjskiem, Kotow mówi, że w czerwonej armji sprawa ta pozostawia również sporo do życzenia. Książka składa się z 9 rozdziałów: I — Ogólne wiadomości o zwiadach piechoty; II — Organizacja zwiadów; III — Zasadnicze rodzaje służby zwiadowczej w pułku piechoty; IV—Zwiady podczas pełnienia służby ubezpieczenia; V—Zwiady podczas działań zaczepnych; VI — Wypad; VII — Zwiady podczas obrony VIII—Działanie oddziałów zwiadowczych; IX—Zwiady terenu.

ŁATYNIN W.—*Sowriemiennyj szpionaż i bor'ba s nim. Moskwa, 1925, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str 123 — C.B.W. sygn. 75.637/I.*

Książka posiada popularny charakter Zadaniem jej jest pokazać, co to jest szpiegostwo i jak należy mu przeciwdziałać. Autor przytacza liczne przykłady zaczerpnięte z wojen rosyjsko-japońskiej, światowej oraz rosyjskiej domowej. Na końcu książki podane są 2 niemieckie instrukcje dla żołnierzy o środkach ostrożności przed szpiegami i zachowaniu tajemnicy wojskowej, polskie ostrzeżenie żołnierzy przed szpiegami, zaczerpnięte z „Wiarusa“ z 1919 r. oraz krótkie wiadomości z historji szpiegostwa.

POLAKIEWICZ STANISŁAW, *dr — Igrzyska VIII. Olimpjady. Paryż, 1924 oraz dzieje olimpizmu w zarysie. 275 ilustracyj, 36 tabel. (Bibl. Wychowania fizycznego i sportu. T. II). Lwów—Warszawa—Kraków, 1926, Wydawn. Zakł. Narod. im. Ossolińskich. Str. 461.—C.B.W. sygn. 111.299/II.*

Obszernie, pięknie wydana praca, podająca nietylko szczegółowe i dokładne sprawozdanie z przebiegu ostatniej Olimpjady, lecz również zarys historji sportu od czasów starożytnych po dzień dzisiejszy. Książka ta otwiera oczy mało uświadomionemu ogółowi polskiemu na olbrzymie znaczenie rozwoju fizycznego w ogólnej kulturze i rzuca jaskrawe światło na naszą niższość pod tym względem w porównaniu z innemi narodami.

Treść ujęta jest w 6-części: I-sza poświęcona Olimpizmowi starożytnemu; II-ga—nowożytnemu; III-cia Olimpizmowi w Polsce; IV-ta—Igrzyskom VIII-mej Olimpjady; V-ta Igrzyskom zimowym Olimpjady; VI-ta wreszcie podaje dokładną statystykę nagród.

Całość opracowana starannie i ze szczerym pietyzmem dla przedmiotu, ozdobiona licznemi ilustracjami i zaopatrzona w tablice statystyczne, stanowi cenny wkład w naszą szczupłą literaturę sportową i zwróci zapewne uwagę szerokich kół czytelników, którym leży na sercu rozwój fizyczny narodu.

PROWADZENIE WOJNY.

MICHIEJEW S.—*Wojenno istoriczeskije primiery k prikładnoj czasti taktiki. Moskwa, 1923, W. Woj. Ried. Sow. Wyp. I. — Izd. II. Str. 60, Wyp. II. Str 91.— C.B.W. sygn. 25.917/II.*

Zbiór przykładów taktycznych z wojny światowej oraz domowej (w czasie rewolucji rosyjskiej), mających służyć za ilustracje do podręcznika taktyki, przeznaczonego dla słuchaczy sowieckiej wyższej szkoły wojennej. Każdy przykład składa się z części historycznej oraz oceny z punktu widzenia taktycznego. W tomie I-szym zestawiono 10 przykładów na temat znaczenia czynników moralnych w walce, 6 na temat współdziałania różnych rodzajów wojsk, 7 na temat prowadzenia oddziałów. W części II-giej — 11 przykładów do służby łączności, 15—do wywiadu, 8 do ubezpieczenia. W ich liczbie opracowany został szereg przeważnie drobnych epizodów z wojny światowej (prawie wyłącznie z frontu wschodniego) oraz wojny polsko-rosyjskiej i finlandzkiej, nie licząc rosyjskiej wojny domowej Praca traktowana pod dydaktycznym kątem widzenia.

SYROMIATNIKOW A. — *Diejstwija wojsk noczju. Leningrad, 1927, Sztab R.K.K.A Nauczno-ustawnoj otd eł. Str. 148.—C.B.W. sygn. 76 652/II.*

W związku z niższym aniżeli u sąsiadów poziomem techniki wojska rosyjskiego, zaznaczają się tam tendencje do zwrócenia bacznej uwagi na działania nocne. Książka Syromiatnikowa wydana pod redakcją naukowo-regulaminowego oddziału sowieckiego Sztabu Generalnego jest podręcznikiem taktyki działań nocnych. Składa się z 4 rozdziałów: I—Właściwości nocy i wpływ ich na działania wojenne; II Formy taktyki współczesnej i sposoby przesuwania wojska; III—Natarcie nocne; IV—Obrona nocna.

PESCHAUD MARCEL—*Politique et fonctionnement des transports par chemin de fer pendant la guerre.* (*Hist. économ. et sociale de la guerre mondiale. La guerre et les transports*). *Paris, Publ. Carnegie. Str. XII, 305, 1 nlb., 4 tabl.—C.B.W. sygn. 111.669/II.*

Praca obszerniejsza od innych monografij z wydawnictw Carnegiego ze względu na powagę tematu, jakim jest organizacja transportów kolejowych francuskich w okresie wojny światowej.

Obejmuje pięć części. W pierwszej autor przedstawia „Koleje francuskie przed wojną" kreśląc w dziesięciu rozdziałach ich historję od samych początków w pierwszej połowie XIX wieku. W drugiej „organizację administracyjną i finansową sieci kolejowej". W trzeciej „koleje z okresu wojennego i powojennego" (1914 — 1922). Część ta obejmuje 4 rozdziały: 1) system administracyjny kolei w czasie wojny, 2) Funkcjonowanie kolei pod względem technicznym w czasie wojny i po wojnie (transporty wojenne i t. d.), 3) inicjatywa podjęta przez koleje w czasie wojny i po wojnie, 4) sytuacja finansowa kolei w czasie wojny i po wojnie. W części 4-tej — Nowy system (regime) kolejowy. W piątej szereg załączników, przedstawiających przedewszystkiem materjały dotyczące pięciu wielkich kompanij kolejowych oraz kolei państwowych.

Na końcu podana jest również bibljografja przedmiotu. Uzupełnia pracę kilka tablic z mapami i wykresami.

GEOGRAFJA POLITYCZNA.

DEMANGEON ALBERT—*Das britische Weltreich. Eine Kolonialgeographische Studie. Deutsche Übertragung von P. Fohr. Berlin, 1926, Vowinckel. Str. VIII, 362, 5 map.—C.B.W. sygn. 111 638/II.*

Autor poświęca swe dzieło wyjaśnieniu zagadnienia, jaką drogą państwo, które do wieku XV całą uwagę swoją i główny wysiłek twórczy i zdobywczy zwracało ku lądowi stałemu Europy, przemienić się zdołało w państwo nawskroś kolonialne, ogarniające obecnie swemi posterunkami wszystkie części świata. Autor omawia więc zarówno chwilę jak przyczyny obudzenia się w Anglikach ducha ekspansji pozamorskiej, następnie organizacyjne ramy państwa, wolne zdobywanie przewagi na morzu, bujny rozwój handlu. Kolonje angielskie dzieli autor na kolonje dla eksploatacji i na kolonje osiedleńcze. Dalej rozpatruje autor czynniki, które utrzymują kolonje angielskie w łączności z macierzą, następnie przechodzi prawno-państwowy stosunek poszczególnych kolonij do macierzy, a wreszcie zastanawia się nad budzącemi się tu zagadnieniami narodowościowemi. Autor nie przeocza słabych punktów, lecz objektywnie rozpatruje ujawniające się braki, jak i dodatnie rysy i niebezpieczeństwa grożące całości tego tworu politycznego, jak i nasuwające się środki zaradcze i obronne. W rezultacie zdaje się patrzeć autor optymistycznie w przyszłość, według niego bowiem najgłówniejszy środek konsolidacji to flota, broniąca całości przed zewnętrznemi atakami i spajająca bez względu na odległość rozrzucone części w jedną całość, tu zaś przewagę bezwzględną osiągnęła Anglja od chwili porozumienia się ze Stanami Zjednoczonemi.

SUŁTAN-ZADE A.—*Piersija. Moskwa, b. r., Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 92 i 1 mapa.—C B.W. sygn. 111.680/II.*

Jest to popularny zarys geograficzny Persji z uwzględnieniem podstawowych zagadnień życia gospodarczego i politycznego. Składa się on z 6 rozdziałów: I — mówi o terytorjum Persji, jej zaludnieniu i głównych zajęciach ludności; rozdział II—poświęcony jest roli islamu w życiu Persji, jej ustrojowi politycznemu oraz reformom w tej dziedzinie; rozdział III omawia zagadnienia ekonomiczne: IV — handel i stan finansów Persji; V—stosunki agrarne, a VI—ruchy społeczne. W spisie literatury, umieszczonym na końcu książki, uderza zupełny brak prac angielskich i francuskich.

ŚRODKI ŁĄCZNOŚCI.

JAZYKOW W.—*Wojennaja sobaka. Moskwa, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 148.—C.B.W. sygn. 111.606/II.*

Książka Jazykowa, instruktora tresury w państwowych hodowlach psów wojskowych, jest podręcznikiem wyszkolenia psa dla usług wojska. W rozdziale I autor mówi pokrótce o pochodzeniu psa i jego usługach dla człowieka. Rozdział II zawiera historyczny zarys użycia psów wojskowych, a III ich taktyczne zastosowanie. Rozdziały IV, V i VI (najobszerniejsze) omawiają teorję tresury, podstawy techniki szkolenia psów wojskowych oraz wyszkolenie ich w poszczególnych dziedzinach służby polowej, a mianowicie: w służbie czat, zwiadowczej, łączności, różnych rodzajach służby transportowej i t. p. Rozdział VII zawiera ogólne wiadomości o hodowli psów, ich żywieniu, hygienie i t. d. Rozdziały VIII i IX mówią o warunkach, jakim powinien odpowiadać pies wojskowy. Ostatni zaś rozdział (X) poświęcony jest najwięcej rozpowszechnionym wśród psów chorobom i opisowi ich leczenia.

SAPERZY.

Wojenno-inżeniernaja inspiekcja R. K. K. A.—Uczebnik po sapiornomu, maskirowocznomu, dorożnomu i mostowomu diełu dla riadowogo sapiora. Moskwa — Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo, Otdieł wojennoj litieratury. Str. 235 — C.B.W. sygn. 111.608/II.

Jak wskazuje tytuł, jest to oficjalny kurs pełnego wyszkolenia sapera w wojsku rosyjskiem. Początkowe wiadomości każdego z działów uzgodnione są z programami wyszkolenia szeregowców piechoty i mogą służyć w tym celu jako podręcznik, potraktowane zaś nieco obszerniej oddadzą usługi przy szkoleniu podoficerów piechoty oraz instruktorów saperki i maskowania w pułkach piechoty. Książka składa się z 4 działów: I — Sprzęt i materjały saperskie; II—Służba saperska i maskowanie; III—Budowa dróg; IV Budowa mostów.

LOTNICTWO.

SZOMOW L.—*Praktika wozdusznoj razwiedki. Moskwa, 1926, Awioizdatielstwo. Str. 128 i 4 mapy.—C.B.W. sygn. 111.252/II.*

Zadaniem książki jest zgromadzenie rozrzuconego w rosyjskiem piśmiennictwie wojskowem materjału, dotyczącego zwiadów lotniczych, jak również podsumowanie doświadczeń zaczerpniętych z ubiegłych kampanij. Autor stara się przedewszystkiem dać praktyczne wskazówki z dziedziny obserwacji lotniczej i wykonywania postawionych zadań.

Książka składa się z następujących rozdziałów: I—Zwiady lotnicze, jako jeden z rodzajów zwiadów; II—Sposoby wykonywania zwiadów lotniczych; III—Rodzaje zwiadów lotniczych; IV—Szczególne wypadki podczas przeprowadzania zwiadów; V—Taktyczne objekty obserwacji lotniczej; VI—Przygotowanie do zwiadów; VII — Robienie szkiców i układanie meldunków; VIII—Opracowywanie wiadomości dostarczonych przez zwiady lotnicze; IX — Stawianie zadań; X — Niezbędne wiadomości z dziedziny topografji.

POLITYKA I PROPAGANDA.

DEJCZ LEW — *Rol jewrejew w russkom riewolucjonnom dwiżenii. Tom I — Izdanije wtoroje, Moskwa — Leningrad, 1923, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 236. — C.B.W. sygn. 76.258/II.*

We wstępie autor daje krótki zarys położenia żydów w Rosji i ich roli w ruchu rewolucyjnym za panowanie Mikołaja I i Aleksandra II. Resztę

książki zajmują sylwetki poszczególnych rewolucjonistów Żydów, pisane bądź na podstawie osobistych wspomnień autora, bądź też na podstawie opowiadań osób, które ich dobrze znały.

ZINOWJEW G. — *Istorija Rossijskoj komunisticzeskoj Partji (bolszewikow) Moskwa, 1924, Nowaja Moskwa. Str. 238. — C B W. sygn. 75.284/II.*

Książka składa się z 6 popularnych wykładów o powstaniu i rozwoju rosyjskiej partji komunistycznej, wygłoszonych przez Zinowjewa dla Komsomołu (Kommunisticzeskij Sojuz Mołodioży) z racji 25-letniego jubileuszu partji.

TROCKIJ L. — *Kuda idiot Anglja? Moskwa — Leningrad, 1925, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 170. — C.B.W. sygn. 76.019/II.*

Autor, nie wdając się w szczegóły, stara się scharakteryzować główne czynniki, które winny wywrzeć swój wpływ na rozwój Anglji w najbliższej epoce. Uważa on, że Anglja zbliża się wielkiemi krokami do rewolucji. Książka składa się z 8 rozdziałów: I — Upadek Anglji; II — Mister Baldwin i... stopniowość; III—Pewne właściwości angielskich przywódców robotniczych; IV — Teorja socjalizmu Towarzystwa Fabjanów; V — Zagadnienie gwałtu w rewolucji; VI—Dwie tradycje: rewolucja XVII w. i chartyzm; VII—Trade-uniony i bolszewizm; VIII—Perspektywy.

TROCKIJ L.—*Nowaja ekonomiczeskaja politika Sowietskoj Rossii i pierspiekiwy mirowoj riewolucji. Moskwa, 1923. „Moskowskij Raboczij". Str. 70. — C.B.W. ygn. 75 927/II.*

Broszura ta powstała z referatu, wygłoszonego przez Trockiego na IV kongresie Komunistycznej Międzynarodówki, w którym uzasadniał nową politykę ekonomiczną rządu sowieckiego, będącą kompromisem w stosunku do zasad ortodoksyjnego marksizmu.

Książka składa się z następujących rozdziałów: I — Przebieg wojny domowej; II—Warunki budownictwa życia socjalistycznego; III—Komunizm wojenny; IV—Nowa polityka ekonomiczna; V—Siły i środki 2 obozów; VI—Kryterjum produkcji; VII—O krytyce socjal-demokratycznej; VIII—Sytuacja światowa i możliwości rewolucyjne.

Jako dodatki załączone zostały, ściśle związany z referatem artykuł „Perspektywy polityczne" oraz streszczenie samego referatu w postaci wniosków.

PAWŁOWICZ M — *Impierializm i bor'ba za wielikije istoriczeskije żeleznodorożnyje i morskije puti buduszczago. Leningrad, 1925, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 256. — C.B.W. sygn. 111.243/II.*

Autor przedstawia rolę, jaką odegrają w przyszłej walce o hegemonję nad światem, związanej ściśle z zagadnieniami azjatyckiem, afrykańskiem oraz Oceanu Spokojnego, wielkie drogi kolejowe i morskie. Praca składa się ze wstępu, w którym Pawłowicz przedstawia rolę żelaza w rozwoju życia współczesnego i 5 rozdziałów: I—Kolej bagdadzka; II—Drogi kolejowe przez Persję; III—Transafrykańskie drogi; IV—Kanał panamski; V — Wielkie drogi kolejowe i morskie w okresie powojennym.

KON F.—*Polsza naszich dniej. Moskwa—Leningrad, 1926, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 108, 1 mapa.—C.B.W. sygn. 76.463/II.*

Zadaniem Kona było przedstawienie krótkiego ekonomiczno-politycznego zarysu Polski współczesnej. Otrzymany obraz jest wybitnie tendencyjny

i nosi charakter agitacyjny. Autor dużo miejsca poświęca na zacięte zwalczanie działalności P. P. S. wśród robotników. Książka składa się z 13 rozdziałów: I—Granice; II—Ludność; III—Własność ziemska; IV—Reforma rolna; V—Przemysł; VI — Położenie klasy robotniczej; VII — Sytuacja finansowa; VIII – Prezydent; IX—Władza ustawodawcza; X—Gabinety ministrów; XI—Konstytucja; XII—Ruch zawodowy; XIII—Partje polityczne.

JAROSŁAWSKIJ E. — *Żizń i rabota W. I. Lenina. IV izdanije. Moskwa, b r. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 300. — C.B.W. sygn. 68.116/II.*

Jest to książka popularna przeznaczona dla szerokich mas. Napisana żywo i zajmująco z bezkrytycznym entuzjamem autora dla Lenina. Składa się z 3 części. Pierwsza z nich przedstawia życie Lenina od lat dziecinnych do rewolucji włącznie. Druga poświęcona jest działalności Lenina od rewolucji do śmierci, trzecia zaś mówi o nim jako o człowieku, zawierając ponadto opis jego ostatnich chwil, śmierci i pogrzebu.

POTAPOW N. M. — *Pieczat' i wojna. Moskwa, 1926, Gos. Woj. Izdat. Str 83. — C.B.W. sygn. 34.842/II.*

Autor rozpatruje rolę prasy w czasie wojny. Specjalny nacisk kładzie na rolę prasy w rewolucji rosyjskiej i stwierdza, że był to niewątpliwie najsilniejszy oręż, jakim rewolucja wogóle się posługiwała. Pozatem autor zajmuje się prasą wojskową, jako czynnikiem, który starał się podtrzymać ducha w armjach wojujących. Rozpatruje organizację prasy wojennej w poszczególnych państwach i daje graficzne przedstawienie organizacji obecnej prasy rosyjskiej. Książka zawiera następujące rozdziały: 1. Rola prasy, 2. prasa w czasie wojny światowej, 3. zadania prasy wojennej, 4. kierownictwo prasowe w czasie wojny.

PAWŁOWICZ M. — *Bor'ba za Azju i Afriku. Leningrad, 1926, Gos. Woj. Izd. Str. 254. — C.B.W. sygn. 111.895/II.*

W książce tej autor rozpatruje zagadnienia polityki międzynarodowej w związku z wojną światową, a mianowicie kwestje Azji Mniejszej przedewszystkiem i kwestje Afryki. W walce tej autor widzi przedewszystkiem walkę o linje komunikacyjne. Spory o budowę i eksploatacje linji kolejowych są powodem niezgody pomiędzy dzisiejszemi państwami kapitalistycznemi. Dostęp i możność transportu bogactw naturalnych jest i będzie zawsze przyczyną konfliktów międzynarodowych. W rozważaniach swoich autor sięga aż do czasów wojny japońsko-chińskiej (1894 — 5 r.) i, rozpatrując poszczególne zagadnienia azjatyckie i afrykańskie, dochodzi do czasów najnowszych między innemi do Marokka. Praca ta zawiera następujące rozdziały: 1. Walki o podział Azji, 2. konferencje waszyngtońskie, 3. walka o Azję Mniejszą i rozbiór Turcji, 4. konferencja lozańska, 5. tragedja czarnego kontynentu, 6 Belgja i Kongo, 7. epopea kolonizacyjna w przeddzień wojny 8. sprawa Marokka i wojna światowa, 9. walka o Afrykę po wojnie światowej

WOJSKOWA SŁUŻBA ZDROWIA.

TIMOFIEJEWSKIJ P. — *Sanitarnaja taktika, II dopołniennoje izdanije. Leningrad, 1926. Str. 136. — C.B.W. sygn. 111.546/II.*

Jest to skrót wykładów, wygłoszonych w Wojskowej Akademji Medycznej, składający się z właściwej taktyki sanitarnej oraz działu poświęconego wojnie chemicznej.

Część pierwsza składa się ze wstępu, mówiącego o przedmiocie i zadaniach taktyki sanitarnej, oraz z 8 rozdziałów: I — Uzależnienie organizacji pomocy sanitarnej od sytuacji bojowej, II — Stosowanie pomocy lekarskiej podczas różnych faz bitwy i w różnych strefach pola walki; III — Organizacja pomocy lekarskiej podczas bitwy; IV — Schemat służby sanitarnej dywizji; V — Czołówka sanitarna; VI — Schemat służby sanitarnej dywizji;

VII — Działalność służby sanitarnej dywizji podczas bitwy; VIII — Obsługiwanie dywizji w marszu i na odpoczynku.

Część druga składa się z 5 rozdziałów: I — Stosowanie gazów bojowych; II — Wpływ gazów bojowych na organizację pomocy sanitarnej, III — Obrona przeciwgazowa zakładów sanitarnych, IV — Ratowanie zatrutych gazem, V — Schemat organizacji ratowniczej.

HISTORJA POLITYCZNA.

LEWAK ADAM, *dr. — Gottfried Keller und der polnische Freiheitskampf vom Jahre 1863/4. Zurich, 1927, Orel Fussli. Str. 156. — C.B.W. sygn. 111 639/II.*

Praca dr. Lewaka składa się z dwóch części: z obszernego wstępu oraz z materjału źródłowego. We wstępie omawia autor stanowisko różnych czynników i ośrodków szwajcarskich, zgrupowanych w t. zw. Komitety Polskie, a zwłaszcza stanowisko Gotfryda Kellera wobec powstania styczniowego, a równocześnie działalność zarówno jednostek jak i całych stowarzyszeń polskich w Szwajcarji w okresie tego powstania.

Materjały obejmują: 1) Odezwy i sprawozdania Centralnego Komitetu Szwajcarskiego, 2) Korespondencję tego Komitetu w sprawie powstania, 3) Uwagi płk Erlacha o polskiej taktyce powstańczej oraz 4) Akta dotyczące gen. M Langiewicza.

PALÉOLOGUE MAURICE — *Cavour. Paris, 1927, Plon. Str. 328.—C.B.W. sygn. 111 258/II.*

Znany autor dzieła p. t. *La Russie des Tsars pendant la grande guerre. (T. 1—II Paris, 1921. Plon.—C.B.W. sygn. 22.341/II)* omawia w tej książce działalność min. Cavoura. Cavour, jeden z najwybitniejszych mężów stanu nie tylko włoskich, ale ogólno-europejskich rzucił dzięki swej umiejętnej polityce trwałe podwaliny pod zjednoczenie Włoch. Dla Paleologue'a jest Cavour synonimem realisty-polityka, a więc człowieka umiejącego z każdej sytuacji wyciągnąć maximum korzyści przy równoczesnej powściągliwości i umiejętności podporządkowania się okolicznościom oraz zdolności odczekania chwili.

Książka rozpada się na wstęp i 9 rozdziałów. W pierwszym rozdziale omawia autor pochodzenie Cavoura, jego otoczenie, wpływy, pod jakiemi się wychowywał i wreszcie jego prywatne życie do chwili wypłynięcia na szerszą widownię.

Drugi rozdział przedstawia początki działalności Cavoura między r. 1848 a 1854 t.j. między klęską pod Nowarrą a wojną Krymską. W trzecim rozdziale kreśli autor wypadki z okresu wojny krymskiej i kongresu paryskiego. Czwarty rozdział poświęcony jest mistrzowskiej grze Cavoura wobec Napoleona III, zakończonej zaangażowaniem się Napoleona w problem zjednoczenia Włoch. W piątym i szóstym rozdziale omawia autor przebieg rokowań między Napoleonem III a królem Piemontu, opartych na zaczepno-odpornem przymierzu, a zakończonych wypowiedzeniem wojny Austrji Rozdział szósty daje przebieg kampanji 1859, zakończonej zwycięstwem Napoleona III i pozyskaniem Lombardji dla króla Piemontu. Rozdział ósmy przedstawia niesłychanie ciekawy obraz zaszachowania przez Cavoura gen. Garibaldiego na rzecz króla Piemontu. Ostatni rok działalności Cavoura, jego zabiegi o pozyskanie Rzymu dla dynastji Sabaudzkiej, choroba i śmierć w 1861 — wypełniają ostatni rozdział.

Książka, poświęcona wybitnemu mężowi stanu, jest równocześnie krótkiem przedstawieniem głównej fazy walki o zjednoczenie Włoch.

RODZIANKO M. W.—*Erinnerungen. Berlin, 1926, Hobbing. Str. 214 —C.B.W. sygn. 111.619/II.*

Przewodniczący ostatniej Dumy, doskonały znawca przedwojennych i wojennych stosunków rosyjskich i mąż stanu, odgrywający poważną rolę

w okresie wojny światowej — daje w swych pamiętnikach obraz tych stosunków, ludzi i okoliczności, które doprowadziły do rosyjskiej rewolucji i zrzucenia dynastji, a które w czasie wojny wywoływały klęski. Autor zapoznaje nas przytem z wszystkimi najwybitniejszymi ludźmi tego okresu, a ponieważ zależy mu na obronie własnej osoby nie pomija dosadnych barw przy odmalowywaniu swych przeciwników.

Pamiętniki te, jakkolwiek nie dają wyczerpującego przeglądu spraw aktualnych w tym czasie, czegoby się ze względu na stanowisko autora można było spodziewać, stanowią ważny materjał źródłowy dla oświetlenia zakulisowych stosunków rosyjskich, a zwłaszcza stosunków polityczno-parlamentarnych.

LUDWIG EMIL — *Wilhelm der Zweite, Berlin, 1926, Rowohlt. Str. 495. — C.B.W. sygn. 111.603/II*

Autor, doskonały znawca omawianej epoki, daje obraz wpływu, jaki wycisnął na biegu wydarzeń ostatnich 50 lat, zastęp ludzi tworzących kamaryllę Wilhelma I, Fryderyka i Wilhelma II. Przed oczyma więc naszemi przesuwają się postacie Bismarka, Eulenburga, Holsteina, Walderseego, Bülowa, Hohenlohego i innych, ich rywalizacja między sobą, ich intrygi szkodliwe nie tylko dla wewnętrznych ale przedewszystkiem dla zewnętrznych stosunków niemieckich, ich wpływ na bieg katastrofalnej polityki lat ostatnich, prowadzącej do osaczenia Niemiec przez potężnych wrogów. Na pierwszy jednak plan wysuwa autor ces. Wilhelma i daje nam niezwykle plastyczną charakterystykę tego władcy, jako człowieka panującego i epigona pewnej ideologji dynastycznej.

Autor ujmuje swą pracę w doskonałą formę literacką, przez oparcie się zaś przedewszystkiem na oficjalnym materjale źródłowym oraz na pamiętnikach ludzi, tworzących kamaryllę—unika zbytniej stronniczości nawet w tych momentach, w których widzi zarówno w Wilhelmie II jak i w jego otoczeniu głównych sprawców klęski narodu niemieckiego.

Książka bardzo ciekawa.

Pieriepiska Wilgelma II s Nikolajem II. Moskwa—Pietrograd, b. r. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 198. 2 podobizny listów Mikołaja II i Wilhelma II. — C.B.W. sygn. 66.069/II.

Rosyjski Centrarchiw (Główny Zarząd Archiwów) wydał pod redakcją i ze wstępem prof. M. Pokrowskiego rosyjski przekład korespondencji Wilhelma II z Mikołajem II. Przekład ten został dokonany z angielskich oryginałów listów Wilhelma i własnoręcznych kopij listów Mikołaja. Listy te i depesze, według wszelkiego prawdopodobieństwa niekompletne, obejmują lata 1894—1914. Przedstawiają one ciekawy i ważny materjał do historji tego okresu i genezy wojny światowej. Książka zawiera 152 listy i depesze, ułożone w porządku chronologicznym i zaopatrzone w przypisy oraz indeks osób z krótkiemi wiadomościami o każdej z nich.

IZWOLSKIJ A.—*Wospominanija. Pietrograd—Moskwa, 1924, Izdatielstwo „Pietrograd". Str. 192.—C.B.W. sygn. 66.083/I.*

Jest to przekład pamiętników byłego rosyjskiego ministra spraw zagranicznych a następnie posła we Francji, wydanych w r. 1923 jednocześnie po niemiecku, francusku i po angielsku. Jak wszyscy prawie byli dygnitarze, Izwolskij w pamiętnikach swych stara się przedstawić w jak najkorzystniejszem świetle działalność zarówno swoją jak i tych osób, z któremi łączyły go dobre stosunki, natomiast rozprawia się ze swemi przeciwnikami. Naogół, pomijając tendencyjne oświetlenie pewnych faktów, książka zawiera bardzo dużo ciekawego materjału. Tak np. Izwolskij szczegółowo opowiada o konferencji Wilhelma II z Mikołajem II w Björke, o incydencie w Hull (zbombardowanie przez eskadrę adm. Rożdiestwienskiego angielskich statków rybackich, wziętych za torpedowce japońskie) i t. d.

PŁATONOW S. *Piotr Wielikij. Leningrad, 1926, „Wriemia". Str. 114.*

Najnowsza praca znakomitego historyka rosyjskiego, prof. Płatonowa, poświęcona jest Piotrowi W. Autor daje ciekawie ujętą sylwetkę Piotra jako człowieka i panującego. Książka składa się z 8 rozdziałów: I — Piotr W. w najnowszej beletrystyce; II —Publicystyczne i filozoficzne oceny Piotra W. w XVIII stuleciu i w pierwszej połowie XIX; III — Naukowe oceny Piotra W. w późniejszych czasach; IV — Dzieciństwo Piotra; V — Młodość; VI — Pierwsze kroki w dziedzinie polityki; VII — Talent wojskowy Piotra; VIII — Piotr W. w ostatnim okresie swego życia.

PARQUET DU, *lieut. col. — L'aventure allemande en Lettonie. Paris, 1926, Charles—Lavauzelle. Str. 2 nlb., V, 346. — C.B.W. sygn. 111 590/II.*

Autor daje w swej pracy, poprzedzonej przedmową gen. Niessel'a zarys historyczny próby Von der Goltza i Bermondta — Awałowa opanowania na rzecz Niemiec krajów nadbałtyckich.

Praca prócz przedmowy i zamknięcia obejmuje czternaście rozdziałów, zawierających rzut oka na historję i stan ekonomiczny Łotwy oraz dzieje walki z Niemcami i Rosją Sowiecką o utrzymanie niepodległości.

W tekscie podane są liczne dokumenty, wplecione w tok opowiadania.

Autor przejęty żywą sympatją dla narodu łotewskiego, stara się zapoznać swych ziomków ze znaczeniem tej placówki nadbałtyckiej w łańcuchu państw oddzielających Niemcy od Rosji Sowieckiej.

HISTORJA WOJSKOWA

MASSON P.—*Marseille pendant la guerre. (Hist. économ. et sociale de la guerre mondiale. Série française. Etudes d'histoire locale). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XII, 77, 1 nlb. — C B W. sygn. 111. 666/II.*

Autor, profesor historji i geografji ekonomicznej uniwersytetu d'Aix — Marseille, daje, oparty na materjale statystycznym, zarys historji ekonomicznej Marsylji w okresie wojny światowej.

Szczupłe ramy, zakreślone przez ogólny plan wydawnictwa, nie pozwoliły na szersze ujęcie przedmiotu, aczkolwiek życie najważniejszego portu francuskiego na morzu Śródziemnem, głównego węzła pomiędzy Francją a jej kolonjami, nastręczać musiało wiele ciekawego materjału.

Rozdział 1-szy p.t „Miasto" daje ogólny rzut oka. Rozdział II-gi omawia „Czynniki ekonomiczne" (kryzys wywołany wojną w przemyśle, transporcie i t. p.). Rozdział III-ci „Żeglugę" (zarówno handlową jak wojenną oraz uzbrojenie). Rozdział IV-ty „Handel" (wwóz i wywóz, tranzyt) Rozdział V-ty— „Przemysł" (rozwój przemysłu wojennego). Rozdz. VI-ty Odbicia (les repercussions) społeczne (trudności zaprowiantowania, drożyzna, kryzys mieszkaniowy, zaburzenia społeczne, higjena i t. p.).

W zakończeniu autor, podnosząc wybitną rolę, jaką odegrała Marsylja w organizacji wojny, tworząc, niezależnie od swej akcji morskiej, przemysłowej i handlowej, specjalne instytucje w rodzaju „Komitetu Złota i Bonów Obrony Narodowej" (Comité de l'Or et des Bons de la Défense Nationale) lub „Komitet stosunków z krajami neutralnemi" (Comité de rélations avec les pays neutres) stawia dość optymityczne horoskopy na przyszłość, twierdząc, że miasto o tak wyjątkowo dogodnem położeniu geograficznem, posiada wszelkie warunki, aby prędzej od innych dźwignąć się z ciężkiego kryzysu powojennego.

LHÉRITIER MICHEL, *prof. et* CHAUTEMPS CAMILLE, *ancien ministre — Tours et la guerre. Etude économique et sociale (Hist econom. et sociale de la Guerre mond. Série française. Etudes d'hist. locale). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XII, 71, 1 nlb.—C.B.W. sygn. 33.670/II.*

Monografja poświęcona, w myśl ogólnego planu jednej zseryj wydawnictwa im. Carnegie'go, przeżyciom ekonomicznym i społecznym miasta fran-

cuskiego w okresie wojny. Historja Tours z tego czasu może być uważana za typową dla wielu prowincjonalnych miast francuskich, które nie posiadały ani zbyt rozwiniętego przemysłu, ani nie miały wybitniejszego znaczenia w życiu ekonomicznem Francji, stanowiąc raczej centrum rolnicze i kulturalne niż przemysłowe.

Niemniej i Tours dzięki swemu położeniu geograficznemu odegrać musiało poważną rolę w ogólnej organizacji tyłów armji walczącej, służąc za jeden z ważnych etapów dla armji oraz centrów ewakuacyjnych.

Znaczenie jego dla działań wojennych wzrosnąć musiało tem więcej z chwilą ulokowania się w niem głównej bazy sprzymierzonych wojsk amerykańskich, (quartier général d'arrière).

Praca oparta, podobnie jak i inne z tego cyklu, na przestudjowaniu archiwów miejskich oraz niektórych przedsiębiorstw i towarzystw prywatnych, posiada układ następujący: Wstęp, Rozdz. I—Przeludnienie, II—Wytwórczość, III—Zaopatrzenie (ravitaillement—zaprowiantowanie), IV—Drożyzna, V—Niedomagania życiowe, podział bogactw (repartition de la richesse), VI—Ruch zrzeszeniowy i spółdzielczy (associatif), VII—Równowaga społeczna, Zamknięcie, wreszcie tablice graficzne przedstawiające w wykresach wzrost ludności, drożyzny i t. p.

Autor dochodzi do wniosku, że wpływ wojny odbił się na życiu miasta w sposób ujemny i mógłby doprowadzić do zaburzeń społecznych, gdyby nie zwycięstwo. Rezultaty tego dają się odczuwać w dalszym ciągu w postaci drożyzny, przeludnienia i t. p. Wiele z tych zjawisk zdaniem autora, mogłoby mieć przebieg łagodniejszy, gdyby działalność administracji była lepiej zorganizowana.

LÉVAINVILLE M. J., *dr.—Rouen pendant la guerre. (Hist. économ. et sociale de la guerre mond. Série française. Etudes d'histoire locale). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XII, 61, 1 nlb., 2 tabl.— C B.W. sygn. 111.548/II.*

Monografja, poświęcona roli, jaką odegrała w okresie wojny światowej stolica Normandji, predestynowana skutkiem swego położenia geograficznego na podstawę operacyjną sprzymierzonych wojsk brytańskich, lądujących we Francji.

Rouen, prócz energicznego współdziałania w pracy nad zaopatrzeniem armij sprzymierzonych, stało się jednem z miejsc skupienia przedsiębiorstw przemysłowych, ewakuowanych z zajętych przez nieprzyjaciela departamentów.

Czynniki te wpłynęły na fakt, że po wojnie „organizm ekonomiczny" Rouen „przestał być wyłącznie miejskim, ażeby się przekształcić w regjonalny".

Autor daje naprzód krótki rzut oka na sytuację geograficzną miasta oraz stan ekonomiczny w r. 1914, następnie zaś przedstawia: 1) ewolucję czynników ekonomicznych w okresie wojny (drogi wodne i lądowe); 2) wysiłek wojenny miasta (Le reveil des énergies rouennaises): wzrost handlu i przemysłu, rozwój przemysłu włókienniczego, chemicznego, żelaznego; i wreszcie sytuację powojenną w charakterze miasta regjonalnego („Ville—region").

GIGNOUX C. J. — *Bourges pendant la guerre. (Hist. écon. et sociale de la guerre mondiale. Série française. Etudes d'histoire locale). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XVI, 64—C.B.W. sygn. 111.665/II.*

Krótka monografja, poświęcona ciekawemu zjawisku ekonomicznemu. jakiem było gwałtowne przystosowanie się cichego prowincjonalnego miasta, bez wielkiego przemysłu, oddalonego od głównych prądów życia ekonomicznego Francji, do wielkich zadań, postawionych mu przez wojnę.

Skutkiem istnienia w Bourges wielkich zakładów artyleryjskich i amunicyjnych, stało się ono niespodziewanie jednem z centrów przemysłu wojennego Francji.

Wpłynęło to na sztuczny rozrost miasta, podwojenie jego ludności i niebywałe ożywienie pod względem ekonomicznym, które zresztą musiało skończyć się z wojną.

Praca obejmuje w 5-ciu rozdziałach: rzut oka na historję, mobilizację i rozwój przemysłu wojennego, życie robotnicze (rozwój związków zawodowych) warunki życia w okresie wojny, organizacje społeczne, aprowizację, ruch spółdzielczy i t. p., wreszcie demobilizację przemysłową.

COURTEAULT PAUL, *prof. — La vie économique à Bordeaux pendant la guerre. (Hist. économ. et sociale de la guerre mond. Série franc. Etudes d'hist. locale.). Paris*, 1926, *Publ. Carnegie. Str. XII, 99, 1 nlb.—C.B.W. sygn. 32.760/III.*

Monografja opracowana, podobnie jak i inne z tego cyklu przez przedstawiciela danego środowiska, profesora uniwersytetu w Bordeaux. Autor przedstawia w dwóch częściach: 1) rolę, jaką Bordeaux odegrało w ogólnem życiu państwowem, 2) przeżycia samego miasta w okresie wojny. Cz. I — dzieli się na następujące rozdziały: I—Rola portu i handel (miasta) w czasie wojny; II—Przemysł wojenny; III—Bordeaux jako baza amerykańska: IV—Pobyt rządu francuskiego Cz. II—I—Kryzys w zaopatrzeniu; II—Walka z drożyzną; III—Płace zarobkowe i bezrobocie; IV—Pomoc społeczna (opieka społeczna?).

Praca ciekawa ze względu na znaczenie miasta, które w czasie wojny w ciągu 4-ch miesięcy było siedzibą rządu, następnie zaś jedną z 7-miu podstaw lądowania sprzymierzonej armji amerykańskiej (Londyn, Havre, Brest, Saint-Nazaire, Marsylja i La Pallice).

Dzięki swemu położeniu geograficznemu Bordeaux stało się jednym z głównych portów, służących do zaopatrywania w okresie wojny nietylko Francji lecz również Włoch i Szwajcarji oraz główną stacją pasażerską Kompanji Transatlantyckiej (na miejsce Havru).

Te czynniki ekonomiczne musiały wywrzeć oczywiście bardzo wielki wpływ na rozwój miasta, przyśpieszając dające się zauważyć już przed wojną przeobrażenie z miasta handlowego w centrum przemysłowe. Na życiu lokalnem w czasie wojny odbił się natomiast jeszcze silniej niż gdzieindziej kryzys w zaopatrywaniu, zwłaszcza w zakresie węgla.

SELLIER HENRI, BRUGGEMAN A. et POETE MARCEL. — *Paris pendant la guerre. (Hist. écon. et sociale de la guerre mondiale. Série française. Etudes d'histoire locale). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XII, 105, 1 nlb., 1 plan — C.B.W sygn. 111.667/II.*

Zbiorowa monografja, wchodząca w skład cyklu poświęconego w znanem wydawnictwie historyczno-ekonomicznem „Publication de la dotation Carnegie pour la paix internationale"—przeżyciom miast francuskich w czasie wojny światowej.

Część I-sza pióra Sellier, radcy gen. departament u Sekwany, mera Suresnes i Brugge ujmuje organizację życia ekonomicznego w Paryżu podczas wojny, w następujących rozdziałach: 1 Działalność gospodarcza (przystosowanie fabryk okręgu paryskiego do potrzeb przemysłu wojennego, ich produkcja w okresie wojny i następna demobilizacja); 2. Zaopatrzenie (walka z drożyzną, zwalczanie jej przez municypalność oraz organizacje społeczne (kooperatywy) przy pomocy rządu); 3. Srodki komunikacyjne w ogólności; 4. Organizacja pracy (placement) i bezrobocie (utworzenie i działalność specjalnego urzędu L'Office departamental de placement et de la Statistique du travail).

Część II-ga, skreślona przez Marcel Poete'a dyrektora Instytutu Historji, Geografji i Gospodarstwa miejskiego m. Paryża, daje rzut oka na ogólny charakter (physionomie) Paryża w czasie wojny (skupienie ludności, uchodźcy, spotęgowanie działalności społecznej, rola kobiety, Paryż jako stolica koalicji, centrum opieki społecznej i akcji patrjotycznej francuskiej, wreszcie arsenał wojenny narażony na ataki powietrzne i bombardowanie).

Autorowie zgodnie z planem wydawnictwa podają w zwięzłej i treściwej formie wpływ wojny na życie ekonomiczne i głębokie zmiany, jakie w niem musiało wywołać podporządkowanie wszystkiego celom wojennym.

Praca poparta zestawieniami statystycznemi.

PIRENNE J. et VAUTIER M.—*La législation et l'administration allemandes en Belgique. (Hist. économ. et sociale de la guerre mond. Série Belge). Paris, 1926, Publ. Carnegie Str. XV, 264, 1 nlb. C.B.W. sygn. 110.952/II.*

Autorowie, prawnicy, z których pierwszy jest nadto profesorem Uniwersytetu w Brukselli, opracowali w wydawnictwie im. Carnegiego monografję, poświęconą prawodawstwu i administracji niemieckiej w Belgji.

Rozprawa ogranicza się też ściśle do tego przedmiotu, nie rozszerzając go do historji okupacji niemieckiej, a powołując się tylko na pewne fakty lub dokumenty jako potrzebne do zrozumienia polityki administracyjnej i ekonomicznej zarządu okupacyjnego.

Książka składa się z 3-ch części:

I-sza p. t. „Organizacja okupacji" w 7-miu rozdziałach przedstawia: 1) ogólny rzut oka na okupację Belgji 1914—15 (zorganizowanie zarządu i administracji, sekwestry i kontrola nad bankami, rekwizycja środków żywnościowych i przemysłowych i t. d.), 2) politykę niemiecką względem ludności belgijskiej (ograniczenie administracji belgijskiej i prawa zgromadzenia, kontrola meldunkowa, wprowadzenie kary konfiskaty i deportacji), 3) politykę niemiecką rolniczo-ekonomiczną (rekwizycje, kontrola nad dowozem żywności, zniszczenie hodowli koni, utworzenie „Centrali" rolniczych), 4) politykę niemiecką przemysłowo-ekonomiczną (zniszczenie i wywóz maszyn, rekwizycje materjałów, utworzenie specjalnych „Centrali" administracyjno-przemysłowych, wreszcie celowe organizowanie bezrobocia, pociągające w konsekwencji masowe wywiezienie robotników do Niemiec, zarządzenia udaremniające organizowanie pomocy dla bezrobotnych, 5) instytucję pracy przymusowej, 6) politykę niemiecką w zakresie sądownictwa (utworzenie komisyj pośredniczących w zatargach z ludnością, uzurpacja przez zarząd niemiecki władzy ustawodawczej, organizacja jurysdykcji karno-administracyjnej, ingerencja administracji niemieckiej w sądownictwie i zatargi z władzami sądowemi belgijskiemi), 7) zarząd generalny niemiecki i administracja belgijska (konflikty z władzami municypalnemi).

II-ga w dwóch rozdziałach daje obraz próby zniszczenia ducha narodowego belgijskiego zapomocą podziału Belgji na Flandrję i Wallonię i sztucznej propagandy separatyzmu.

Autorowie przedstawiają zarządzenie okupacyjne w zakresie administracji, nauczania i t. p., utworzenie odrębnych ministerjów flamandzkich i walońskich, utworzenie specjalnej Komission zum Ausbau der Selbstverwaltung in den flämmischen und wallonischen Landesteilen, wreszcie represje wobec oporu ludności (deportacje, presja wywierana zapomocą odpowiedniego podziału żywności i t. p.).

Część III-cia, obejmująca połowę książki, zawiera dokumenty, dotyczące administracji okupacyjnej, zgrupowane podług treści w 7-miu rozdziałach.

Dokumenty te zostały zaczerpnięte z kilku wydawnictw oficjalnych niemieckich jak: 1) Gesetz u. Verordnungsblatt f. d. okkupierten Gebiete Belgiens; 2) Gesetz u. Verordnugsblatt f. d. Flandern; 3) Gesetz u. Verordnugsblatt f. Wallonien; 4) Bulletin offic. des arrêtes pour le rayon des Etapes de la IV Armée (en trois langues), oraz z pewnych materjałów, które wpadły w ręce władz belgijskich w czasie odwrotu Niemców, bardzo zresztą niekompletnych wobec zniszczenia archiwów zarządu przed wycofaniem się.

Brak ten częściowo zastępują materjały zgromadzone przez specjalną Commision d'enquête pour l'études des violations du droit de gens en Belgique pendant l'ocupation allemande".

Russko-japonskaja wojna. Iz dniewnikow A. N. Kuropatkina i N. P. Liniewicza. S predisłowiem M. N. Pokrowskogo. Leningrad, 1926, Gos. Izd. — Str. VII, 189, 1 nlb.—C.B.W. sygn. 111 702/III.

Na treść tego dzieła składają się pamiętniki gen. Kuropatkina, gen. Liniewicza i dokumenty dotyczące wojny rosyjsko-japońskiej. Pamiętniki Kuropatkina dotyczą okresu poprzedzającego wojnę i przedstawiają tarcia w rzą-

dzie rosyjskim dwóch partji, wzajemnie się zwalczających, zwolenników i przeciwników tej wojny. Pamiętniki Liniewicza, początkowo dowódcy jednej z armji w Mandżurji, później zaś następcy Kuropatkina, obejmują okres samej wojny i sięgają nawet dalej bo niemal do marca 1906 r. Liniewicz porusza tu również wrzenie rewolucyjne na Syberji, które znalazło sobie dostęp nawet do niektórych oddziałów wojska.

We wstępie M. N. Pokrowskij nazywa wojnę japońską — wojną napółimperjalistyczną. Całą winę wywołania wojny przypisuje rządowi rosyjskiemu. Według niego Japonja nie mogłaby prowadzić wojny bez udziału kapitałów obcych, a kapitały te znalazła dzięki wrogiemu stanowisku rządu rosyjskiego wobec cudzoziemców w Mandżurji.

TODORSKIJ AL. — *Krasnaja armija w gorach. Diejstwija w Dagiestanie. S priedisłowiem Kamieniewa. Moskwa, 1924, Izd. Wojennyj Wiestnik. Str. 187, 1 tabl. — C.B.W. sygn. 28 193/II.*

Dzieło to zajmuje w wojskowej literaturze rosyjskiej samodzielne i wybitne miejsce, jak świadczy o tem wstęp napisany przez Kamieniewa. Specjalne warunki w jakich walczyła armja czerwona na Kaukazie, opisane z nadzwyczajną skrupulatnością mogą służyć, jako podręcznik do prowadzenia wojny górskiej.

Wiele map, planów i rysunków dokładnie ilustruje cały przebieg tych walk.

Autor nie zadawalnia się jednak samym opisem bitew, a sięga głębiej i daje na początku swej pracy, jako wstęp poniekąd, szkic geograficzny i polityczne warunki, w jakich się w tym czasie Dagiestan znajdował. Praca ta zawiera następujące rozdziały: 1) Dagiestan pod względem wojskowym, 2) Dagiestan pod względem politycznym, 3) Działania wojenne i zakończenie. Pozatem w dodatkach autor podaje stan liczebny wojsk walczących w Dagiestanie, stan ich zaopatrzenia i stan propagandy politycznej w tym okresie.

KERVILER G., DE, *ing. — La navigation intérieure en France pendant la guerre. (Hist. écon et sociale de la guérre mond. Série franç. La Guerre et les transports). Paris, 1926, Publ. Carnegie. Str. XXII, 130, 2 mapy.—C.B.W. sygn. 111 537/II.*

Autor, inżynier naczelny dróg i mostów, w monografji wchodzącej w skład działu wydawnictw im Carnegiego, poświęconego historji transportu, przedstawia rozwój żeglugi wewnętrznej we Francji w okresie wojny światowej.

Drogi wodne zostały powołane do odegrania roli większej niż przewidywano, wobec niedostateczności kolejowych środków transportu dla zadośćuczynienia potrzebom frontu i kraju.

I-szy rozdział zawiera rzut oka na stan dróg wodnych oraz żeglugi rzecznej w przededniu wojny, przedstawia również program rozszerzenia i ulepszenia sieci wodnej z tego okresu, zatrzymując się wreszcie na utworzeniu państwowego Urzędu Żeglugi, który został powołany do organizacji transportu w początkach wojny.

II-gi rozdział obejmuje okres od 2.VIII.1914 do 2.XI. 1915, okres improwizacji, dążącej do opanowania nieprzewidzianych okoliczności wywołanych przeładowaniem linij kolejowych.

III-ci rozdział przedstawia uregulowanie żeglugi w czasie od 2.XI.1915 do 11 XI. 1918 drogą odpowiednich przepisów z uwzględnieniem postulatów osób i instytucyj zainteresowanych

IV-ty rozdział omawia przepisy dotyczące pewnych okręgów lub specjalnych transportów.

V-ty rozdział wylicza rezultaty osiągnięte przez eksploatację wojenną dróg wodnych aż do dekretu z 24. XI 1919, kładącego kres systemowi wojennemu w tym zakresie.

Wreszcie rozdział VI-ty przedstawia okres powojenny (do r. 1921), w którym następuje przystosowanie się dróg wodnych do zadań czasu pokoowego, gdy ponownie wysuwa się na pierwszy plan zasada wolnego handlu.

Powrót do stosunków normalnych odbywa się jednak stopniowo i po woli, wobec ciężkich strat i zniszczeń, wywołanych przez wojnę (zmniejszenie się personelu, straty w materjale (zwłaszcza przedwczesne zużycie się statków), powiększenie kilkakrotne kosztów przewozu i t. p. sprawiły, że tonaż towarów przywożonych w porównaniu z latami przedwojennemi spadł do mniej niż połowy i dopiero w r. 1922 osiągnął zaledwo $^3/_4$ cyfry przedwojennej: (rok 1913—41.893.764 tonny; rok 1919—17.809.240 tonny; rok 1922—30.375.301 tonny).

Pewne prace wykonane w okresie wojny jak np. utworzenie szeregu nowych portów rzecznych lub powiększenie istniejących nie mogły zrównoważyć wielkich strat i klęsk poniesionych przez żeglugę francuską, wywołanych gwałtowną kilkoletnią jej eksploatacją i głębokiem zakłóceniem normalnego rozwoju ekonomicznego.

Książkę uzupełniają dwie mapy i indeks rzeczowy.

STEFANI ALBERTO DE — *La legislazione economica della guerra. Bari 1926, J. Laterra.Str. XXXII, 544,16.—C.B.W. sygn. 111.245/II*

Jest to systematyczny i syntetyczny zbiór ustaw finansowo-ekonomicznych Włoch z czasów wielkiej wojny z okresu neutralności i z okresu bezpośrednio po wojnie po 31. XII. 1919 r. o tyle tylko, o ile łączy się bezpośrednio czy pośrednio ze stanem wojennym. Poruszane jest zagadnienie ruchu ustawodawczego, wprowadzającego w miejsce przedwojennej równowagi ekonomicznej, opartej na prywatnej inicjatywie, równowagę opartą na zarządzeniach państwowych.

Celem dzieła jest niejako uzmysłowienie „mobilizacji ustawodawczej“ Włoch podczas wojny i w zależności od niej. Tytuły rozdziałów: I — Osoby; II—Produkcja, III—Wymiana, IV—Zaopatrzenie i spożycie; V—Polityka finansowa, VI—Wojskowa polityka ekonomiczna.

BACHI RICCARDO, *prof. — L'alimentazione e la politica annonaria in Italia. Con una oppendice su il rifornimento dei viveri dell-esercito italiano di Gaetano Zingali professore nella r. universito di Catania. Bari, 1926, Ginz Laterro. Str. XXVIII 660. — C.B.W. sygn. 111.266/II.*

Przedmiotem dzieła jest zagadnienie zaopatrzenia i podziału żywności łącznie z wypadkami jakie zaszły we Włoszech i krajach ościennych w czasie wielkiej wojny i w pierwszych latach po wojnie. Rzecz pisana objektywnie. Autor trzyma się zdala od zagadnień teoretycznych. Jako załącznik dochodzi do książki praca Zingali'ego o zaopatrzeniu żywnościowem wojska włoskiego w czasie wojny. Część pierwsza — Istota aprowizacji i spożycia: I—spożywanie środków żywności we Włoszech przed wojną, II — Warunki dostarczania środków żywności dla celów wojny, III — Spożycie środków żywności podczas wojny i po wojnie. IV—Dostarczanie środków żywności podczas wojny i po wojnie. Część druga — Ogólne wytyczne polityki żywnościowej: I—Polityka żywnościowa przed wojną, II—Ogólne wytyczne polityki żywnościowej podczas wojny. III—Ogólne wytyczne polityki żywnościopo wojnie. Część III-a—Szczegóły polityki żywnościowej: I—Organizacja wyżywienia rocznego, II—Polityka wyżywienia rocznego odnośnie do wymiany z zagranicą, III—Zakupy państwowe zagranicą. Akcja żywnościowa międzysojusznicza. IV—Dokonywanie zakupów na rynku wewnętrznym przez państwo. V — Kontrola nad handlem środkami żywności pomiędzy poszczególnemi miejscowościami. VI—Regulowanie spożycia. VII—Organizacja sprzedaży płodów rolnych. VIII—Akcja odnosząca się dla cen płodów rolnych. IX—Przepisy karne odnoszące się do obrotu środkami żywnościowymi. X — Straż środków żywnościowych Część czwarta—Polityka żywnościowa w odniesieniu do poszczególnych płodów rolniczych: I—Zboże i chleb. II—Ryż. III—Bydło i mięso. IV - Mleko i nabiał. V—Różne środki żywności.

Das Französische Gelbbuch von 1914. Besichtigter und durch die nachträglich bekannt gewordenen Dokumente ergänzter Wortlaut der ersten amtlichen Veröffentlichung der Französischen Regierung über den Kriegsausbruch. Mit einem Vorwort von A. von Wegener. Berlin, 1926, Deut. Verlg. f. Politik. Str. XXXV, 208 — C.B.W. sygn. 111 617/II.

Książka zawiera dokumenty podane we francuskiej księdze żółtej z roku 1914 i dokumenty znane z innych publikacyj, jak np. z dzieła Poincaré'go „Les origines de la guerre". Ogółem jest tutaj 26 dokumentów, nie podanych w księdze żółtej z roku 1914. Pozatem są podane dokumenty zdaniem Niemców—sfałszowane z przytoczeniem ich właściwego brzmienia. Autor przedmowy jest zdania, że wydanie księgi żółtej francuskiej dopiero 1 grudnia 1914 t. zn. ostatniej z wydanych przez Entente było podyktowane chęcią zrzucenia z siebie odpowiedzialności i usprawiedliwienia swoich sprzymierzeńców Rosjan, a nie jak niektórzy sądzą zamiarem dokładnego podania istotnego stanu rzeczy. Zamiarem wydawnictwa niemieckiego ma być z jednej strony podanie do wiadomości narodowi francuskiemu, że jest przez swoich przywódców oszukiwany, a z drugiej ma ona umożliwić spowodowanie Francuzów do udostępnienia swoich archiwów dla uczonych zagranicznych.

CZANT HERMAN, *Obst.—Alpinismus, Massentouristik, Massenskilauf, Wintersport, Militäralpinistik und die 9.700 Kilometer Gebirgsfronten im Weltkrieg. Berlin, 1926, Verlag f. Kulturpolitik. Str. 336, 11 map—C.B.W. sygn 111.663/II.*

Książka napisana przystępnie ma zaspokoić potrzeby wszystkich interesujących się zagadnieniami związanemi z zetknięciem się z górami w ogólności. W szczególności zaś ma służyć wojskowym zawodowym, dając im obraz historyczny działań górskich z czasów wielkiej wojny i ucząc technicznego wyszkolenia w czasie pokoju. Książka rozpada się na następujące rozdziały: 1. Znaczenie alpinizmu, zbiorowa jazda na nartach, zbiorowa turystyka, zbiorowe sporty zimowe na frontach, alpinistyka wojskowa; 2. szkicowanie frontów górskich w wielkiej wojnie, fronty wojny ruchowej, fronty pozycyjne, szczegóły z frontów górskich; 3. działania na frontach górskich w ramach wojny światowej; łańcuchy górskie w łączności ze zbiorową alpinistyką, jako czynniki strategiczne; ich znaczenie światowe, polityczne i gospodarcze; 4. techniczno-wojskowe zasady dla frontów górskich; 5. alpejsko-techniczne momenty dla frontów górskich; zasady wyszkolenia.

WACETIS I. — *Bojewyje diejstwija w Wostocznoj Prussii w ijule, awgustie i w naczale sientiabria 1914 g. Stratiegiczeskij oczerk. Diejstwija 1 i 2 ruskich armij i 8 giermanskoj armii Moskwa, 1923, W. Woj. Red. Sow. Str. 104, 1 nlb. 8 szkiców.—C.B.W. sygn. 25.268/II.*

Zarys historyczno-strategiczny kampanji we wschodnich Prusach, obejmujący okres od początku wojny do 14 IX 1914 r. Autor podaje krótką charakterystykę terenu pod względem geograficzno-wojskowym, rzut oka na strategiczne rozwinięcie północno-zachodniego frontu rosyjskiego, rozkazy operacyjne (t. zw. dyrektywy Rennenkampfa, Samsonowa i Prittwitza) wreszcie historję samej akcji w formie zwięzłej i suchej: bitwę pod Gombinem, odwrót Prittwitza, akcję Samsonowa, zmianę dowództwa niemieckiego, wreszcie kolejne zwycięstwa Hindenburga i Ludendorffa nad Samsonowem i Rennenkampfem.

Opiera się na literaturze rosyjskiej (Borisow, Cichowicz, Radus Zienkowicz) i niemieckiej (Ludendorff, François, Stephani) oraz wspomnieniach osobistych. Książka zaopatrzona w szereg szkiców. Suche, ale przejrzyste ugrupowanie materjału.

La Grande Guerre. Iconographie, Bibliographie - Documents divers. (Collection Henri Leblanc). Catalogue raisonné des estampes, originaux, affiches. Préf. de Georges Cain. Paris, 1916 — 1918. Emile - Paul Frères, ed. T. I — V. — C.B.W. sygn. 5.633/III

Katalog jednego z najbogatszych zbiorów wojennych, ufundowanego staraniem pp. Leblanc w Paryżu, przy pomocy licznych współpracowników: archiwistów, artystów i tp. Zbiory te obejmują zarówno aktualne książki, broszury, jak również czasopisma, afisze, programy, mapy, sztychy, rysunki, fotografje, pocztówki, kalendarze, bony, marki pocztowe i wreszcie muzealia, wiążące się z wojną, nie ograniczając się do zbiorów francuskich lecz uwzględniając zarówno koalicję jak i państwa centralne. Te ostatnie zresztą może pod pewnym specjalnym kątem widzenia, mającym zademonstrować barbarzyństwo „boszów". Wśród tych ulotnych zabytków wojennych spotyka się szereg prac najwybitniejszych artystów.

T. I-szy opracowany przez Ch. Caillet — obejmuje dział ilustracyj (za okres od 1. VIII. 14 do 31. XII. 15).; T. II-gi właściwy dział bibljograficzny (od 1. VIII 1914 — 31. III. 1916); T. V-ty — stanowi drugi tom ikonografji.

SCHNITLER GUDMUND, *Obst. — Der Weltkrieg 1914 — 1918. Berlin, 1926, Verlag. f. Kulturpolitik. Str. 229. — C.B.W. sygn. 111.628/II.*

Książka jest krótkim, treściwie ujętym obrazem działań wojennych podczas wojny światowej. Przedstawienie jest objektywne, nie odznacza się jednak głębszem wniknięciem w przebieg wydarzeń, równocześnie wyczuć można że autor, który jako norweski pułkownik Szt. Gen. był attaché wojskowym przy armji niemieckiej i austrjackiej, pisze pewne rzeczy nie tylko na podstawie materjałów źródłowych, ale i na podstawie autopsji.

PUTNA WITOWT — *W Wisle i obratno. Moskwa, 1927, Wojennyj Wiestnik. Str. 245, 24 szkice. — C.B.W. sygn. 76.710/II.*

Autor książki odbył jako dowódca 27 Omskiej dywizji piechoty sowieckiej kampanję polską 1920 r. Dywizja jego po ukończeniu walk z Kołczakiem oraz uporządkowaniu się przybyła w pierwszych dniach lipca ze Wschodniej Syberji na front polski, wchodząc w skład 16 armji sowieckiej, stojącej nad Berezyną. Wkrótce po przybyciu wzięła udział w drugiej ofensywie Tuchaczewskiego, dochodząc aż do Radzymina. Po klęsce pod Warszawą 27 dywizja wycofała się w kierunku północno-wschodnim, biorąc w okresie bitwy niemeńskiej udział w walkach pod Wołkowyskiem w składzie 15 armji, w dalszym zaś odwrocie cofała się na Mińsk i tu brała w połowie października udział w ostatnich walkach tej wojny.

Ponieważ cała kampanja jest tutaj potraktowana ze stanowiska udziału w niej 27 dywizji, przeto autor mówi b. dużo o sobie, odżegnywując się stanowczo od udziału w odpowiedzialności za klęskę warszawską Twierdzi on, że po osiągnięciu linji Bugu, zdając sobie sprawę że dalszy marsz przemęczonych i obdartych wojsk, którym nota bene brakowało amunicji, musi skończyć się porażką, żądał zatrzymania się dla wypoczynku i uporządkowania pułków. Gdy pomimo to nakazany został dalszy marsz doradzał po utknięciu ofensywy rosyjskiej pod Warszawą, wycofanie się za Bug nie czekając na klęskę. Ostateczne niepowodzenie w bitwie warszawskiej przypisuje sąsiadującym z nim dywizjom. Z dumą podkreśla, że w walkach odwrotowych jedynie 27 dywizja zdołał uprowadzić prawie całą swą artylerję.

KAKURIN N. — *Kak srażałaś riewolucija. Moskwa — Leningrad, 1925—6, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. T. I. Str. 269, 8 map.—T. II Str. 428, 16 map.— C.B.W. sygn. 76.606/II.*

Jest to pierwsza próba naukowego opracowania rosyjskiej wojny domowej. Autor, zdając sobie sprawę z ogromu materjałów a także z niezwykłego skomplikowania szeregu zjawisk związanych z tą wojną, postawił sobie jako zadanie próbę związania w jedną całość poszczególnych jej walk. Ustala on najważniejsze momenty tego okresu, rozpatrując je w zależności od czynników, które określały ten czy inny przebieg poszczególnych etapów, wojny domowej. Wyniknęła stąd konieczność rozpatrywania wojskowej strony wydarzeń na podłożu społeczno-ekonomicznem.

Praca składa się z 2 tomów. Pierwszy zawiera ogólny zarys wewnętrznego i zewnętrznego położenia Rosji w chwili wybuchu rewolucji, rzut oka

na teatry działań wojennych, organizację i skład sił zbrojnych stron obu oraz opis działań wojennych na różnych frontach, zaczynając od pierwszych walk nad Donem i na Ukrainie do rewolucji niemieckiej w listopadzie 1918 r. Drugi tom obejmuje lata 1919 i 1920 tj. walkę z Dienikinem, Kołczakiem, Judieniczem i Wranglem aż do likwidacji wszystkich frontów wojny domowej.

DIENIKIN A., *gen.— Oczerki russkoj smuty. T. V.—Wooružennyja siły Juga Rossii. Berlin, 1925, Miednyj Wsadnik. Str. 367, 36 fotografij po za tekstem. — C.B.W. sygn. 25.621/II.*

Piąty i ostatni tom pracy gen. Dienikina o rosyjskiej wojnie domowej obejmuje wydarzenia od wiosny 1919 r. do złożenia przezeń w marcu 1920 r. dowództwa Sił Zbrojnych Południa Rosji. Autor obszernie omawia działania wojskowe związane z marszem na Moskwę, poświęcając również sporo miejsca omówieniu sytuacji politycznej zarówno zewnętrznej jak i wewnętrznej, gdzie mówi o ruchach narodowościowych ukraińskim, tatarskim, górali kaukaskich oraz o tendencjach separatystycznych wśród kozaków dońskich i kubańskich, które były jedną z przyczyn niepowodzenia białych. Ponieważ generał Dienikin jest w posiadaniu znacznej części archiwów naczelnego dowództwa Sił Zbrojnych Południa Rosji oraz rządu południowo-rosyjskiego, przeto jego wykład przebiegu wydarzeń oparty jest na materjale źródłowym Specjalny rozdział (XVII) poświęcony jest stosunkom z Polską.

PAWŁOWICZ M — *Russko-japonskaja wojna. III izdanije, dopołniennoje so wstupitielnoj statjej „Russkij impierializm i russko-japonskaja wojna". Moskwa, 1925, Krasnaja Zwiezda. Str. 142 —C B W. sygn. 28.194/II.*

We wstępie autor rozpatruje wojnę rosyjsko-japońską jako jeden z przejawów polityki dynastycznej Romanowych oraz przytacza poglądy na wojnę i jej genezę prof. Pokrowskiego, Zinowjewa, Kropotkina i Lenina. Rozdział I przedstawia politykę rosyjską w stosunku do Japonji od końca XVIII stulecia do wybuchu wojny. W rozdziale II autor wykazuje przyczyny, które pobudziły Rosję, prowadzącą naogół wybitne agresywna politykę zagraniczną, do wystąpienia z inicjatywą konferencji pokojowej w Haadze. Rozdział III mówi o warunkach wojny współczesnej i organizacji wojska rosyjskiego, wykazując, że wojsko to nie było przygotowane do prowadzenia wojny. Rozdział IV poświęcony jest analogjom, istniejącym między wojnami rosyjsko-japońską a francusko-niemiecką.

Russkije w Gallipoli. Berlin, 1923. Str. 492—C.B.W. sygn. 66.125/III.

Jest to praca zbiorowa poświęcona pobytowi I korpusu armji gen. Wrangla na półwyspie Gallipolijskim. Korpus ten, przywieziony w końcu listopada 1920 r. z Krymu, umieszczony został w obozie na Gallipoli, podczas gdy kozaków kubańskich ulokowano na wyspie Lemnos, a dońskich w okolicach Czataldży. Książka obejmuje rok pobytu oddziałów rosyjskich na Gallipoli t. j. do jesieni 1921 r.. gdy rozpoczęło się na większą skalę przewożenie tych oddziałów do Bułgarji i Jugosławji. Książka obejmuje całokształt życia korpusu, starając się wykazać, że pomimo nader trudnych warunków egzystencji i popierania przez władze francuskie zarówno powrotu do Rosji Sowieckiej, jak i emigracji do Brazylji, co spowodowało odpadnięcie słabszych żywiołów, duch reszty korpusu nie dał się złamać.

GIGLIO VITTORIO — *Milizie ed eserciti d'Italia. Con illustrazioni e tavole a colori di Italo Cenni. Milano, 1927, Casa ed. Ceschina. Str. 391. — C.B.W. sygn. 111.730/III.*

Impuls do napisania tego dzieła dał wydawca. Jest ono obrazem historycznego rozwoju milicji i wojska włoskiego, począwczy od czasu Rzymian. Trudności w zebraniu materjału autor pokonał częściowo tylko i dlatego uważa swoją pracę za niekompletną, mogącą służyć za podstawę do pracy bardzo poważnej i interesującej. Tytuły rozdziałów: 1. Wojna a kul-

tura 2. Wojsko i żołnierz w życiu socjalnem. 3. Rozwój dyscypliny. 4. Wojsko rzymskie. 5. Od legjonów do milicji. 6. Od Karola Emanuela II do Wiktora Amadeusza II. 7. Rządy Karola Emanuela III 8 Od Wiktora Amadeusza III. do Wiktora Emanuela I. 9. Napoleon a milicja włoska 10. Czasy restauracji. 11. Karol Albert i pierwsza wojna o niepodległość. 12. Druga wojna o niepodległość. 13. Od epopei Garibaldiego do złączenia Włoch. 14. Wojsko z czasów Wielkiej Wojny. 15. Wojny a wojska kolonjalne. 16. Wojna narodów a czwarta wojna o niepodległość Włoch. 17. Królewska straż celna. 18. Rekonstrucja wojska włoskiego.

PRZEMYSŁ WOJENNY.

PAWŁOWICZ M. — *Chimiczeskaja wojna i chimiczeskaja promyszlennost.' Izdanije wtoroje, dopołniennoje. Moskwa, 1925, Moskowskij raboczij. Str. 144.* — *C.B.W. sygn. 33.056/II*

Książka ta powstała z artykułów drukowanych w r. 1924 w czasopiśmie „Krasnaja Now". Autor główny nacisk kładzie na ścisłą łączność pomiędzy wojskowym a cywilnym przemysłem chemicznym. Dużo miejsca również poświęca zagadnieniu walki o hegemonję chemiczną nad światem, związaną ściśle z walką o węgiel, naftę i inne płody kopalniane.

Książka składa się z następujących rozdziałów: 1—Stosowanie gazów trujących w przeszłości; 2—Przemysł chemiczny w Niemczech. Przemysł chemiczny i wojna; 3—Hegemonja światowa niemieckiego przemysłu chemicznego i walka z nim angielsko-francuskich trustów; 4—Zagadka Renu Tajemnica książki Lefebure'a; 5—Strategja chemiczna podczas pokoju. Niemiecki syndykat (I. G) i jego hegemonja w światowym przemyśle chemicznym; 6—Międzysojuszniczy syndykat chemiczny do walki z monopolem niemieckim. Tajemnice wojskowe niemieckiego przemysłu chemicznego i traktat wersalski; 7 — Angielsko-niemieckie zbliżenie w dziedzinie przemysłu chemicznego. 8—Nowe teorje o wojnie mas w przeszłości i przyszłości; 9—Wojna gazowa; Wpływ nowych metod wojny na zmianę warunków obrony państwa! 10—Wojna chemiczna i przemysł; 11—Warunki rozwoju przemysłu chemicznego w Z. S. S. R; 12—Widmo komunizmu i wojna gazowa.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH

WYDAWNICTWA
CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ.

Nr. 1. Organizacja bibljotek wojskowych w świetle rozkazów M. S. Wojsk. Warszawa, 1921, Wojsk. Inst. Nauk.-Wyd.

Nr. 2. Skorowidz Katalogu działowego Centralnej Bibljoteki Wojskowej. Warszawa, 1922, Min. Spraw Wojsk.

Nr. 3. Polska bibljografja wojskowa. Część I. Nauki wojskowe. T. I—do r. 1904; T. II.—od r. 1905—1920. Dodatek. Warszawa, 1921 — 1923, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 4. Komunikat bibljograficzny. T. I — VI. Warszawa, 1921 — 1926, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 5. Pieczęci dawnych polskich bibljotek wojskowych (w przygotowaniu).

Nr. 6. Wojskowe wiadomości bibljograficzne. T. I—III. Warszawa, 1923—1926, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 7. Bibljografja druków dotyczących powstania styczniowego 1863/5. Warszawa, 1924, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 8. Bibljoteka Kwatermistrzowstwa Generalnego Wojska z r. 1831. Warszawa, 1925, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 9 Instrukcja dla kierowników bibljotek wojskowych. Część: Księgozbiór (litogr). Warszawa, 1926, Centr. Bibl. Wojsk.

Nr. 10 Les bibliothèques militaires modernes. Varsovie 1926, Société des Sciences Militaires.

Nr. 11. Polskie bibljotekarstwo wojskowe, jako odrębna gałąź ogólnego bibljotekarstwa. Warszawa, 1926, Drukarnia Min. Spraw Wojsk.

Nr. 12. Pro memoria. Katalog wystawy bibljotekarskiej w Centralnej Bibljotece Wojskowej. Warszawa, 1926, Drukarnia Min. Spraw Wojsk.

Nr. 13. Bibljoteka Korpusu Kadetów w Kaliszu 1820 — 1831. (w przygotowaniu).

Nr. 14. Bibljoteka Szkoły Aplikacyjnej, 1808 — 1831. (w przygotowaniu).

WYDAWNICTWA
CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ.

Nr. 1. Organizacja bibljotek wojskowych w świetle rozkazów M. S. Wojsk. Warszawa, 1921, Wojsk. Inst. Nauk.-Wyd.

Nr. 2. Skorowidz Katalogu działowego Centralnej Bibljoteki Wojskowej. Warszawa, 1922, Min. Spraw Wojsk.

Nr. 3. Polska bibljografja wojskowa. Część I, Nauki wojskowe; T. I— do r. 1902; T. II—od r. 1903—1920, Dodatek. Warszawa, 1921—1922, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 4. Kolportaż bibljograficzny. T. I — VI. Warszawa, 1921 — 1926. Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 5. Pieczęcie dawnych polskich bibljotek wojskowych (w przygotowaniu).

Nr. 6. Wojskowe wiadomości bibljograficzne. T. I—III. Warszawa, 1923—1926, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 7. Bibljografja druków dotyczących powstania styczniowego 1863. Warszawa, 1924, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 8. Bibljoteka Kwatermistrzowstwa Generalnego Wojska z r. 1831. Warszawa, 1925, Wojsk. Inst. N. W.

Nr. 9. Instrukcja dla kierowników bibljotek wojskowych. Część: Katalog zbiór (litogr.) Warszawa, 1926, Centr. Bibl. Wojsk.

Nr. 10. Les bibliothèques militaires modernes. Varsovie 1925, Société des Sciences Militaires.

Nr. 11. Polskie bibljotekarstwo wojskowe, jako odrębna gałąź ogólnego bibljotekarstwa. Warszawa, 1926, Drukarnia Min. Spraw Wojsk.

Nr. 12. Pro memoria. Katalog wystawy bibljotekarskiej w Centralnej Bibljotece Wojskowej. Warszawa, 1926, Drukarnia Min. Spraw Wojsk.

Nr. 13. Bibljoteka Korpusu Kadetów w Kaliszu 1820—1831. (w przygotowaniu).

Nr. 14. Bibljoteka Szkoły Aplikacyjnej, 1808 — 1831. (w przygotowaniu).